

Kansrijke ontwikkelen op het mbo, ho en de arbeidsmarkt

Ruim 1,3 miljoen kinderen en jongeren in Nederland hebben een chronische aandoening.¹ Bijna al deze kinderen en jongeren starten net als hun gezonde leeftijdsgenoten na de middelbare school met goede moed aan hun vervolgopleiding op het mbo of in het hoger onderwijs. Met deze stap willen zij zich optimaal ontwikkelen en zich voor te bereiden op de arbeidsmarkt. Dat zij klaar zijn voor hun vervolgopleiding, betekent echter niet dat zij geen zorg en ondersteuning meer nodig hebben. Voor het rondetafelgesprek van 10 april over studenten met een beperking in het mbo en ho roept het Jongerenpanel Zorg én Perspectief de Tweede Kamer en andere betrokken op jongeren niet zomaar los te laten wanneer zij de vervolgstap zetten naar hun vervolgopleiding of baan. Maar met elkaar het gesprek aan te gaan over welke zorg, ondersteuning of maatwerk nodig is zodat alle jongeren met een chronische aandoening zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Ook op het mbo en ho: van ad hoc acties naar structurele aandacht

Het hoger onderwijs in Nederland kent geen passend onderwijs. Daarnaast, hoewel het in het mbo wel is ingevoerd, heeft het mbo een afgezwakte versie zonder zorgplicht. Met als gevolg: Jongeren op het mbo, hbo en wo krijgen onvoldoende ondersteuning tijdens hun opleiding en bij de stap naar de arbeidsmarkt. Bij onderwijsinstellingen ontbreekt vaak de kennis en proactieve houding om met de leerling tot maatwerk mogelijkheden en goede oplossingen te komen. Deze ervaring heeft Lisa uit het Jongerenpanel ook: *“Opleidingen weten niet hoe ze met mijn vragen en mijn aandoening om moeten gaan. Ik weet nu niet op welke informatie ik moet vertrouwen. En waar ik goed aan doe.”* De ervaring en kennis over wat een leerling nodig heeft om optimaal te kunnen studeren gaat vaak verloren bij de stap van de middelbare school naar de vervolgopleiding. Jongeren ondervinden bovendien een gebrek aan ondersteuning bij het vinden van een geschikte stage. Op enkele goede voorbeelden na hebben de meeste onderwijsinstellingen geen beleid om jongeren met een beperking aan een stage te helpen en de juiste kennis voor goede ondersteuning ontbreekt op onderwijsinstellingen. Terwijl stage voor veel jongeren een noodzakelijk onderdeel van de opleiding is en een belangrijke factor om werkervaring te krijgen en dus de kans op een baan te vergroten. Op enkele ad-hoc activiteiten ingegeven door ‘toevallige’ individuen na wordt aan deze groep jongeren te weinig aandacht besteed.

Ook voor Eline uit het Jongerenpanel was de overstap van middelbare school naar universiteit groot: *“Tijdens de middelbare school heeft de zorgcoördinator veel voor mij betekend in het bieden van passend onderwijs. Op de universiteit heb ik dit absoluut gemist en moest ik alles zelf uitzoeken. Vervangende opdrachten of tentamens op een ander moment door ziekenhuisbezoek waren vaak niet mogelijk. Ik moest het vak dan maar het jaar daarop over doen met studievertraging als gevolg.* En ik ben zeker niet de enige!” Wij zijn dan ook verheugd dat de motie – Van den Hul en Westerveld over een aanspreekpunt op onderwijsinstellingen voor leerlingen en studenten met een zorgbehoefte onlangs met een kamerbrede meerderheid is aangenomen. Maar met deze mooie stap zijn we er nog niet. Daarom roepen wij op tot:

- Regel een warme overdracht zodat jongeren en onderwijsinstellingen niet opnieuw het wiel hoeven uit te vinden, door bijvoorbeeld het uitwisselen van doorstroomdossiers in het hoger onderwijs, een overdrachtsgesprek of het uitwisselen van best practices tussen onderwijsinstellingen.

¹ Deze actuele omvang en samenstelling van de groep kinderen en jongeren met een chronische aandoening in Nederland is tot stand gekomen in samenwerking met Vektis, de databeheerder van zorgverzekeraars. Het onderzoek is uitgevoerd door het Verwey-Jonker Instituut met subsidie van FNO. Voor het volledige rapport zie: van Hal, L., Tierolf, B., van Rooijen, M., & van der Hoff, M. (2019). *Een actueel perspectief op kinderen en jongeren met een chronische aandoening in Nederland: Omvang, samenstelling en participatie*. Verwey-Jonker Instituut: Utrecht.

- Verbeter het kennisniveau van onderwijsinstellingen over het bieden van juiste ondersteuning, onder meer door de introductie van een zorgcoördinator.
- Zorg voor beleid op alle mbo-, hbo- en wo-onderwijsinstellingen om jongeren met een ondersteuningsbehoefte te ondersteunen op school en naar een geschikte stageplek.
- Deel voorbeelden van goede praktijken zoals stage- en jobcoaches op school, workshops en voorlichting voor leerlingen over het vinden van een passende plek en bijeenkomsten voor werkgevers over hoe zij passende plekken kunnen bieden tussen onderwijsinstellingen. Zo zorgen we er voor dat er geen grote verschillen ontstaan tussen de kennis en ondersteuning van onderwijsinstellingen.

Transitieroute: van risico naar kans

Voor alle vervolgopleidingen geldt dat jongeren losgelaten worden zodra zij hun diploma binnen hebben. Met een smalle focus op goed onderwijs lijken onderwijsinstellingen voorbij te gaan aan de ondersteuning die studenten met een chronische aandoening soms nodig hebben om de stap naar de arbeidsmarkt goed te kunnen maken. Met het gevolg van leerlingen voortijdig uitvallen of hun baan niet weten te behouden. Een goede oplossing is echter voorhanden. Met de introductie van de Transitieroute wordt één jaar voor het afronden van de opleiding tot één jaar na het vinden van werk gezamenlijk – met de jongere, onderwijsinstelling, bedrijf en gemeente – een plan gemaakt voor het halen van het diploma en vinden van werk. Na een pilot met 9 mbo-instellingen is een alliantie met KBA Nijmegen, FNO, MBO Raad, Rea College, NJR en anderen aan de slag om regio's te ondersteunen bij de invulling van de eerste Transitieroutes en verdere landelijke uitrol. Maar ook de inzet en betrokkenheid van landelijke partijen is noodzakelijk om voor jongeren het risico van de stap naar de arbeidsmarkt om te zetten in een kans op een mooie baan. Daarom roepen wij op tot:

- Stimuleer het delen van kennis en succesvolle voorbeelden van de Transitieroutes.
- Ondersteun regionale pilots om Transitieroutes op te zetten om te komen tot een landelijke uitrol.

Door ad hoc acties om te zetten in structurele aandacht en risico's om te vormen tot kansen krijgen alle 1,3 miljoen kinderen en jongeren de kans om zich optimaal te ontwikkelen in het onderwijs. Ook als zij de overstap maken van middelbare school naar hun vervolgopleiding. En ook als zij de overstap maken van het mbo, hbo of wo naar de arbeidsmarkt.

Het Jongerenpanel Zorg én Perspectief (ZéP): Amy, Bas, Bente, Celine, Chanel, Eline, Elise, Femke, Jai, Jelmer, Jet, Jorik, Kayleigh, Lauren, Lisa, Mariëlle, Manon, Myrthe, Noortje, Mathijs, Rik, Sanne Wen Xin en Ysabel.

Het Jongerenpanel van het programma Zorg én Perspectief van FNO bestaat uit een twintigtal jongeren met verschillende chronische aandoeningen (zoals reuma, Cerebrale Parese en taaislijmziekte). Wij zetten ons in om het verschil in maatschappelijk perspectief te verkleinen tussen jongeren met een chronische aandoening en hun gezonde leeftijdgenoten. Ruim 700.000 jongeren (tot 25 jaar) in Nederland groeien op met een chronische aandoening.

